

دبیرخانه راهبری کشوری زبان و ادبیات فارسی مستقر در استان همدان

مجموعه سوالات مفهومی فارسی دوازدهم

فروردین ۱۴۰۳

دبیرخانه زبان و ادبیات فارسی مستقر در استان همدان

همکاران این مجموعه :

خانم منیژه فرجیان - استان آذربایجان شرقی

آقای رامین مردم خواه - استان آذربایجان غربی

خانم منیژه قربان زاده - استان اردبیل

خانم گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام

خانم محبوبه کاشی - استان البرز

خانم ریحانه پناهی ، آقای سید مهدی موسوی ، آقای کریم حیاتی - استان بوشهر

خانم زهرا موسوی سارسری ، خانم ربابه یزدانی - استان تهران

خانم مهنوش علی یاری - استان چهارمحال بختیاری

خانم زهرا شفیعی - استان خراسان جنوبی

آقای وحید لسانی - استان خراسان رضوی

آقای وحید رضا زاده ، خانم سیده مریم نقیب ، آقای محمود مهجوری ، خانم زری جعفری قلعه بیگ - استان خراسان شمالی

خانم الهام بادلو ، خانم مژگان آدینه وندی ، آقای ولی قربانی - استان خراسان شمالی

خانم عاطفه هبیتی ، خانم زهرا رضایی ، آقای غلامرضا حیدری ، خانم معصومه حلالی زاده - استان خوزستان

خانم زینب اسمعیل وندی ، خانم مریم خان زاده ، خانم لیلا رحمانی - استان خوزستان

خانم شهربانو بینش - استان سمنان

خانم نازنین نوری - استان سیتان و بلوچستان

خانم زهرا نامدار - شهرستان های تهران

تدوین و تصحیح : هادی گرمی ، دبیر دبیرخانه راهبری کشوری زبان و ادبیات فارسی مستقر در استان همدان

عاطفه محشوریان ، عضو و رابط دبیرخانه راهبری کشوری زبان و ادبیات فارسی مستقر در استان همدان

درس ستایش + درس اول شکر نعمت

الف) قلمرو زبانی

۱- جمله زیر در توضیح کدام نام پروردگار آمده است؟

«همه کارهای خداوند از روی دلیل و برهان است و کار بیهوده انجام نمی دهد.»

الف) علیم   ب) رحیم   ج) حکیم   د) عظیمی

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

۲- در بیت زیر، حذف فعلی وجود دارد، آن فعل را یافته و نوع حذف بنویسید.؟

ای مرغ سحر، عشق ز پروانه بیاموز/ کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

۳- با توجه به عبارت: «به خاطر داشتم چون به درخت گل رسم، دامنی پرکنم هدیه اصحاب را. چون برسیدم، بوی گلم چنان

مست کرد که دامنم از دست برفت» درستی یا نادرستی موارد داده شده را تعیین کنید .

الف) «م» در واژه «گلم» مضاف الیه است.   درست   نادرست

ب) نقش دستوری کلمات «پر» و «مست» هر دو مسند است.   درست   نادرست

ج) عبارت دارای سه مفعول است.   درست   نادرست

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

ب) قلمرو ادبی

۴- کتاب ..... ترجمه «نصرالله منشی» است.

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

۵- آرایه های مشترک دو عبارت زیر، علاوه بر مراعات نظیر، دو آرایه ..... و ..... نیز می باشند. آن دو آرایه را در

ابیات زیر مشخص نمایید.

الف) هیچ نقاشی نمی بیند که نقشی برکشد/ و آن که دید از حیرتش کلک از بنان افکنده ای

ب) ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند/ تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

۶- از ابیات بند(الف)، در مصرع دومشان، تلمیح به یکی از آیات بند(ب) وجود دارد، آن‌ها را یافته و به هم دیگر وصل نمایید. (یک مورد از ابیات اضافی است)

الف	ب
الف) از دست و زبان که برآید / کز عهده شکرش به درآید	۱) تُعْزَمُ مِنْ تَشَاءٍ وَ تُذَلُّ مِنْ تَشَاءٍ
ب) همه عزّی و جلالی، همه علمی و یقینی / همه نوری و سروری، همه جودی و جزایی	۲) قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
ج) ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که توام راه نمایی	۳) اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلَ نَوْرِهِ كَمِشْكَاهِ فِيهَا مُصْبِحٌ
د) همه غیبی تو بدانی، همه عیبی تو بپوشی / همه بیشی تو بکاهی، همه کمی تو فزایی	۴) اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
ه) همه درگاه تو جویم، همه از فضل تو پویم / همه توحید تو گویم، که به توحید سزایی	

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

ج) قلمرو فکری

۷- معنی بیت و عبارت زیر را به فارسی روان بازگردانی کنید.

الف) چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان / چه باک از موج بحر آن را که باشد نوح کشتیبان؟

ب) پرده ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد و وظیفه روزی به خطای منکر نبرد

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

۸- واژه مشخص شده با کدام واژه در بیت، تقابل نمادین دارد؟

ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز / کان سوخته را جان شد و آواز نیامد

(عاطفه هیبتی . خوزستان . اهواز)

۹- مفهوم هر جمله از عبارت: «عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف، واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب» با یکی

از بیت های زیر یکسان است، مشخص کرده و مفاهیم مشترک آن‌ها را بنویسید. (

الف) نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی / نتوان شبه تو جستن که تو در وهم نیایی

ب) بنده همان به که ز تقصیر خویش عذر به درگاه خدای آورد / ورنه سزاوار خداوندیش کس نتواند که به جای آورد

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

۱۰- با توجه به عبارت: «منت خدای را عزّ و جلّ که طاعتش موجب قربت است و به شکراندرش مزید نعمت. هر نفسی که فرو می

رود ممدّ حیات است و چون برمی آید مفرّح ذات. پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمت شکر واجب.» به

پرسش‌ها پاسخ دهید.

الف) سعدی چه عاملی را موجب نزدیکی به خداوند می داند؟

ب) از نظر سعدی نتیجه سپاسگزاری از خدا چه می باشد؟

ج) منظور از «ممدّ حیات» چیست؟

د) دو نعمت موجود در هر نفس کدام‌ها هستند؟

(منیژه فرجیان، ناحیه سه تبریز آذربایجان شرقی)

پاسخنامه درس ستایش و نیایش

پاسخ نامه فارسی ۳

(۱) گزینه (ج)

(۲)

ای مرغ سحر (باتو هستیم) حذف به قرینه معنوی

(۳) الف) نادرست (ب) درست (ج) درست

(۴) کلیله و دمنه

(۵) مجازها: بنان مجاز از دست ، نان مجاز از روزی

کنایه ها: کلک از بنان افکندن: کنایه از ناتوان کردن ، در کار بودن: کنایه از مشغول و در تلاش بودن

(۶) ب) سه (ج) چهار (د) یک (ه) دو

(۷) الف) امت همانند دیواری هستند که از سختی ها و مشکلات روزگار اندوهی ندارند زیرا حامی و تکیه گاهی مانند تو دارند، همان طوری که آن کسی که هدایت گر و نجات دهنده اش نوح باشد ترس و واهمه ای از سختی ها و مشکلات همچون طوفان و موج ندارند.

ب) خداوند آبروی بندگانش را بخاطر گناهان آشکارش نمی ریزد و رزق و روزی مقرر شده آن ها را بخاطر گناه زشت شان قطع نمی کند.

(۸) با واژه پروانه - مرغ سحر: نماد عاشق دروغین و پروانه نماد عاشق واقعی است.

(۹) عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف با قسمت (ب) هم مفهوم هستند و هردو ناتوانی انسان در عبادت پروردگار را بیان می کنند.

واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب با قسمت (الف) هم مفهوم هستند و هردو وصف ناپذیری و در وهم نیامدن و حیرانی در برابر پروردگار را بازگو می نمایند

(۱۰) الف) اطاعت و فرمان برداری (ب) افزونی نعمت

ج) مدد کننده و یاریگر زندگی (د) ممد حیات و مفرح ذات

درس دوم : مست و هشیار

الف) قلمرو زبانی

۱- در بیت زیر فعل های مشخص شده را از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید.

« گفت : نزدیک است والی را سرای آنجا شویم / گفت : والی از کجا در خانه خمار نیست
طراح : رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی) »

۲- با توجه به بیت زیر ، به پرسش ها پاسخ دهید.

« گفت : تا داروغه را گوییم در مسجد بخواب / گفت : مسجد خوابگاه مردم بدکار نیست »

الف) نقش دستوری واژه های « داروغه » و « خوابگاه » یکسان است. درست نادرست

ب) کاربرد نوع « را » در مصراع اول ، حرف اضافه است . درست نادرست

پ) « خوابگاه مردم » یک ترکیب اضافی و « مردم بدکار » یک ترکیب وصفی است. درست نادرست

طراح : رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

۳) نقش دستوری ضمیر مشخص شده را در مصراع زیر بنویسید.

گفت : « آگه نیستی کز سر در افتادت کلاه »

طراح : رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

ب) قلمرو ادبی

۴) در بیت زیر عبارت مشخص شده ، مجاز از چیست؟

« به یاران گفت کز خاکی و آبی / ندیدم کس بدین حاضر جوابی »

طراح : رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

۵) آرایه ادبی مناسب هر بیت را انتخاب کنید.

الف) گفت : می باید تو را تا خانه قاضی برم / گفت : رو ، صبح آی ، قاضی نیمه شب بیدار نیست (ایهام / تناقض)

ب) بگفت : آن جا به صنعت در چه کوشند؟ / بگفت : اندوه خرنده و جان فروشند (جناس / ایهام)

طراح : رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

۶) نوع گفت وگویی شعر زیر را در اصطلاح ادبی چه می نامند؟

نخستین بار گفتش کز کجایی / بگفت از دار ملک آشنایی

بگفت آن جا به صنعت در چه کوشند؟ / بگفت اندوه خرنده و جان فروشند

بگفتا جان فروشی در ادب نیست / بگفت از عشق بازان این عجب نیست

طراح : رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

ج) قلمرو فکری

۷) مفهوم بیت « گفت: باید حد زند هشیار مردم مست را / گفت: هشیاری بیار، اینجا کسی هشیار نیست » در کدام گزینه آمده است؟

- الف) قانون، هشیار و مست را نمی شناسد
ب) همه افراد هشیار و مست گماهکار هستند.
ج) فساد همه جامعه را فرا گرفته است.
د) افراد هشیار تمایلی به مجازات مستان ندارند.
طراح: رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

۸) مفهوم بیت « دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگو / من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم » در کدام گزینه آمده است؟

- الف) پرهیز از ریاکاری و دورویی
ب) نصیحت ناپذیری حاکمان نالایق
ج) شاعر در همه ی ابیات به جز بیت ..... به بی عدالتی و وضع نابسامان دستگاه حکومت اشاره کرده است.
د) گفت: نزدیک است والی راسرای آنجا شویم / گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست
ه) گفت: آگه نیستی کز سر درافتاد کلاه / گفت: در سر عقل باید بی کلاهی عار نیست
و) گفت: مستی زان سبب افتان و خیزان می روی / گفت جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست
ز) گفت: می باید تو را تا خانه قاضی برم / گفت: رو صبح آی قاضی نیمه شب بیدار نیست
طراح: رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

۱۰) در مصراع دوم بیت « گفت: از بهر غرامت، جامه ات بیرون کنم / گفت: پوسیده است، جز نقشی ز پود و تار نیست » بر چه مفهومی تاکید شده است؟
طراح: رامین مردم خواه (استان آذربایجان غربی)

پاسخنامه درس دوم

- ۱- شویم: برویم / نیست: وجود ندارد
- ۲- الف) نادرست ب) درست ج) درست
- ۳- مضاف الیه
- ۴- پاسخ: مجاز از همه انسان ها
- ۵- پاسخ: الف) ایهام در واژه بیدار- ۱- متضاد خواب/ ۲- هوشیار و سر عقل / ب) جناس بین « آن و جان »
- ۶- مناظره
- ۷- گزینه ۲
- ۸- پاسخ: گزینه ب
- ۹- گزینه دوم. ترجیح عقل و رفتار عاقلانه بر ظاهر آراسته
- ۱۰- پاسخ: اشاره به فقر مردم

درس سوم: آزادی و دفتر زمانه

الف) قلمرو زبانی

۱- واژه مترادف را در گزینه های داده شده بیابید .

الف) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت .

ب) خلق از غربت جورش راه غربت گرفتند .

طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

۲- آن شب برادران جهاد و در رأس آنها شهید ساجدی آرام و قرار نداشتند در اولین دقایق صبح ، احداث این خاکریز هشت نه کیلومتری به پایان رسید و خاکریزی که به کمک دنیروی مهندسی شروع شده بود تقریباً در وسط به هم رسیدند .

باتوجه به متن به سؤالات پاسخ دهید

الف) در گروه اسمی « احداث این خاکریز هشت نه کیلومتری » هسته و وابسته های وابسته را مشخص کنید.

ب) در متن فوق نقش واژه «شهید» را بیان کنید .

طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

۳- در بیت: « خانه ای کاو شود از دست اجانب آباد زاشک ویران گنش آن خانه که بیت الحزن است » واژه «آباد» با کدام گزینه هم نقش است ؟

الف) بیت الحزن (ب) او (پ) ویران (ت) مورد الف و پ

طراح: عاطفه هیبتی / استان خوزستان

ب) قلمرو ادبی

۴- در دفتر زمانه فتد نامش از قلم هرملتی که مردم صاحب قلم نداشت

کدام آرایه ادبی در بیت وجود ندارد ؟ الف) کنایه (ب) تشبیه (ج) ایهام (د) مراعات نظیر

طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

۵- در بیت: « همت از باد سحر می طلبم گر ببرد خبرازمن به رفیقی که به طرف چمن است »

آرایه «کنایه» در کدام عبارت بیت مشهود است؟ (با ذکر مفهوم کنایی)

طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

ج) قلمرو فکری

۶- مفاهیم مناسب هر بیت را از داخل کمانک انتخاب کنید (یک مورد اضافی است)

(مبارزه با سلطه بیگانگان - جان فشانی در راه وطن - دعوت به مبارزه برای آزادی - پافشاری در برپایی عدالت)

الف) فکری ای هم وطنان، در ره آزادی خویش
 ب) خانه ای کاو شود از دست اجانب آباد
 پ) جامه ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن
 طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

بنمایید که هر کس نکند، مثل من است .
 زاشک ویران کنش آن خانه که بیت الحزن است .
 بَدَر آن جامه که ننگ تن و کم از کفن است .

۷- هر دو مورد بیتی از یک غزل اجتماعی هستند .
 الف) فرّخی زجان ودل می کند در این محفل
 ب) کنج ویرانه زندان شد اگر سهم بهار
 طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

درست نادرست
 دل نثار استقلال، جان فدای آزادی
 شکر آزادی و آن گنج خداداد کنید

۸- ابیات داده شده در ستون الف با کدام بیت درستون ب تناسب معنایی دارد؟

الف	ب
۱- هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت	۱- زین هم‌رهان سست عناصر دلم گرفت / شیر خدا و رستم دستام آرزوست
۲- همّت از باد سحر می طلبم گرببرد / خبرازمن به رفیقی که به طرف چمن است	۲- فاش می گویم و از گفته خود دلشادم / بنده عشقم و از هر دو جهان آزادم
۳- انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی / چون فرّخی موافق ثابت قدم نداشت	۳- من نگویم که مرا از قفس آزاد کنید / قفسم برده به باغی و دلم شاد کنید

طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

۹- منظور از واژه « سلیمان » در ابیات زیر چیست؟
 الف) آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم
 ب) همّت اگر سلسله جنبان شود
 طراح: منیژه قربان زاده / استان اردبیل

ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است
 مور تواند که سلیمان شود

پاسخ نامه درس سوم

۱- الف) غم ب) گُربت

۲- الف) احداث: هسته

این: وابسته وابسته صفت مضاف الیه / خاکریز: مضاف الیه / هشت نه کیلومتری: وابسته وابسته صفت مضاف الیه
 ب) شهید: شاخص

۳- گزینه ت: آباد: مسند (ویران و بیت الحزن: مسند)

۴- ابهام

۵- به طرف چمن بودن: کنایه از آزادی کامل به سر بردن

۶- الف) دعوت به مبارزه برای آزادی ب) مبارزه با سلطه بیگانگان یا بیگانه ستیزی پ) جان فشانی در راه وطن

۷- درست

فرخی و بهار از سراینندگان شعر غزل اجتماعی می باشند

- ۸- گزینه ۱ ستون الف با گزینه ۲ ستون ب
 گزینه ۲ ستون الف با گزینه ۳ ستون ب
 گزینه ۳ ستون الف با گزینه ۱ ستون ب
 ۹- الف (همانند سلیمان پر قدرت و حشمت
 ب) پادشاهی و فرمانروایی کردن

درس پنجم : دماوندیه

الف) قلمرو زبانی

- ۱- معنای صحیح واژگان « ضماد - اورند - سفله - معجر » به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟
 الف) برف - معلق - خردمند - روسری
 ب) مرهم - آویخته - بی خرد - سرپوش
 ج) مرهم - تخت - فرومایه - روسری
 د) برف - تخت - بدسرسشت - لباس
 گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام. شهرستان مهران
 ۲- در مصراع اول بیت زیر، مفعول را مشخص کنید.
 « تا چشم بشر نبیندت روی // بنهفته به ابر چهر دل بند »
 گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام. شهرستان مهران
 ۳- در بیت « زین بی خردان سفله بستان // داد دل مردم خردمند » چند ترکیب اضافی وجود دارد؟ آن ها را مشخص کنید.
 گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام. شهرستان مهران

ب) قلمرو ادبی

- ۴- در مورد حسن تعلیل به کار رفته در بیت زیر ، توضیح دهید.
 تا چشم بشر نبیندت روی // بنهفته به ابر چهر دل بند
 گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام. شهرستان مهران
 ۵- بیت « بر کن ز بن این بنا که باید // از ریشه بنای ظلم بر کند » دارای کدام آرایه ی ادبی نمی باشد؟
 الف) تشبیه ب) حسن تعلیل ج) واج آرایه د) استعاره
 گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام. شهرستان مهران
 ۶- در بیت « از سیم به سر یکی کله خود // ز آهن به میان یکی کمر بند » استعاره ها را مشخص کنید.
 گلاره امیدعلی فرد - استان ایلام. شهرستان مهران

ج) قلمرو فکری

- ۷- معنی و مفهوم ابیات زیر را بنویسید.
 الف) تو مشت درشت روزگاری // از گردش قرن ها پس افکند
 ب) برکش ز سر این سپید معجر // بنشین به یکی کبود اورند

- گلاره امیدعلی فرد-استان ایلام.شهرستان مهران
- ۸- مفهوم بیت « شو منفجر ای دل زمانه // وان آتش خود نهفته میسند» چیست؟
- گلاره امیدعلی فرد-استان ایلام.شهرستان مهران
- ۹- در بیت « با شیر سپهر بسته پیمان // با اختر سعد کرده پیوند » منظور از « شیر سپهر » و « اختر سعد » چیست؟
- گلاره امیدعلی فرد-استان ایلام.شهرستان مهران
- ۱۰- با توجه به شعر دماوندیه ، منظور شاعر از « سوخته جان » در بیت زیر چیست؟
- پنهان مکن آتش درون را // زین سوخته جان شنو یکی پند
- گلاره امیدعلی فرد-استان ایلام.شهرستان مهران

پاسخنامه

- ۱- گزینه ی «ج»
- ۲- مفعول : روی تو
- ۳- دو ترکیب اضافی وجود دارد: داد دل - دل مردم
- ۴- شاعر در این بیت می گوید که قله ی دماوند به این خاطر که نمی خواهد مردم چهره اش را ببینند، چهره ی خود را میان ابر ها پنهان کرده است. در واقع دماوند ارتفاع زیادی دارد (امری واقعی) اما شاعر علتی غیر واقعی اما شاعرانه برای این امر آورده است.
- ۵- پاسخ : گزینه ی «ب»
- ۶- پاسخ: سیم استعاره از برف / آهن استعاره از سنگ ها و صخره های میان کوه
- ۷- پاسخ: الف) ای دماوند تو مشت سنگین روزگار هستی که پس از گذشت قرن ها به جا مانده ای
ب) ای دماوند از ناتوانی و خاموشی دست بکش. بر تخت فرمانروایی بنشین و توانایی ات را نمایان کن.
- ۸- پاسخ: دعوت به اعتراض و قیام
- ۹- شیر سپهر : خورشید ، آفتاب   ختر سعد : سیاره ی مشتری
- ۱۰- پاسخ: خود شاعر (محمدتقی بهار)

درس ششم : نی نامه

۱. مفهوم مشترک میان دوبیت زیر را بنویسید:

الف) هر کسی کاو دورماند از اصل خویش بازجوید روزگار وصل خویش
ب) ما ز دریا بیم و دریا می رویم مازبالایم و بالای می رویم

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۲. مفهوم کنایه مشخص شده را در مصراع "هر که بی روزی است، روزش دیر شد" بنویسید.

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۳. در مصراع "پرده هایش پرده های ما درید" تفاوت معنایی "پرده" کدام آرایه را پدید آورده است؟

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۴. واژه مشخص شده در بیت الف با کدام واژه در بیت ب نقش دستوری یکسانی دارد؟

الف: سینه خواهم شرحه شرحه از فراق / تا بگویم شرح درد اشتیاق

ب: در نیابد حال پخته هیچ خام / پس سخن کوتاه باید والسلام

طراح: عاطفه هیبتی . استان خوزستان / اهواز

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۵. با توجه به بیت زیر، چه کسی درد هجران عاشق را درک می کند؟

«سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق»

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۶. همه مفاهیم از بیت زیر برداشت می شود به جز .....؟

« هر که جز ماهی ز آبش سیر شد هر که بی روزی است روزش دیر شد»

الف - ماهی : عاشق غیر حقیقی ب - روز دیر شدن: کنایه از خسته شدن

پ - آب : عشق و معرفت الهی ت - بی روزی: بینوا از عشق

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۷. در بیت: "محرم این هوش جز بی هوش نیست مرزبان را مشتری جز گوش نیست" منظور از "هوش" و "بی هوش" چیست؟

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۸. مفهوم بیت: "سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق" را بنویسید.

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۹. در بیت "نی حدیث راه پر خون می کند قصه های عشق مجنون می کند" مقصود از "راه پر خون" چیست؟

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

۱۰. کدام یک از ابیات زیر به سخن مشهور "کل شی یرجع الی اصله" اشاره دارد؟

الف) کز نیستان تامرا ببریده اند در نفیرم مردو زن نالیده اند.

ب) هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش

طراح : محبوبه کاشی / استان البرز

پاسخنامه درس ششم

۱. موجودات ارزشمندی هستیم که به عالم معنا تعلق داریم و روزی به همان جایگاه اصلی خود برمی گردیم.
۲. عمرش تباه شد.
۳. جناس تام
۴. «ت» خامان ره نرفته چه دانند ذوق عشق / دریا دلی بجوی دلیری سرآمدی
۵. با کلمه « حال » یا « سخن ». هر دو مفعول هستند
۶. الف « ماهی : عاشق حقیقی
۷. منظور از هوش ، اسرار و رازهای عشق الهی . و منظور از بی هوش ، عاشق حقیقی و عارف آگاه است.
۸. با هر کسی نمی توان اسرار و رازهای عشق الهی را در میان گذاشت. انسانی که درد عشق رانچشیده ، محرم اسرار عاشق نیست.
۹. راه دشوار و پرخطر عشق.
۱۰. ب

درس هفتم: در حقیقت عشق

الف) قلمرو زبانی

۱- همه گزینه مطابق الگو « نهاد + مفعول + مسند + فعل » است به جز گزینه ...

الف) آتش عشق او را چنان گرداند. (ب) همه جهان را آتش بیند.

ج) سودای عشق از زیرکی جهان بهتر ارزد. (د) او بنده خود را عاشق خود کند.

طراح: ریحانه پناهی - استان بوشهر - منطقه دلوار

۲. نقش دستوری واژه «همه» را بررسی کنید.

الف) همه طالب حسن اند. (ب) به همه جایی ماوا نکند.

طراح: ریحانه پناهی - استان بوشهر - منطقه دلوار

۳. در عبارت زیر ترکیب اضافی و ترکیب وصفی مشخص کنید.

«آتش عشق او را چنان گرداند که همه جهان، آتش بیند؛ چون به آتش رسد، خود را بر میان زند.»

طراح: سید مهدی موسوی - استان بوشهر - بندر ریگ

ب) قلمرو ادبی

۴. در عبارت زیر مفهوم کنایه مشخص شده را بنویسید.

«عشق، آتش است، هر جا که باشد، جز او رخت، دیگری ننهد.»

طراح: سید مهدی موسوی - استان بوشهر - بندر ریگ

۵. با توجه به عبارت زیر تشبیه و نوع آن را مشخص کنید سپس ارکان آن را بنویسید.

« و به عالم عشق که بالای همه است نتوان رسیدن. در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود کند.»

طراح: کریم حیاتی - استان بوشهر - منطقه آبپخش

۷. با توجه به بیت زیر، ترکیب « بوسه های باران » در بردارنده کدام آرایه ادبی است؟

« ای مهربان تر از برگ در بوسه های باران بیداری ستاره، در چشم جویباران »

طراح: ریحانه پناهی - استان بوشهر - منطقه دلوار

ج) قلمرو فکری

۸. به سوالات زیر پاسخ دهید.

الف) بیت « وین نغمه محبت بعد از من و تو ماند / تا در زمانه باقی ست آواز باد و باران » به کدام ویژگی عشق و محبت اشاره دارد؟

ب) عبارت داخل کمانک بیانگر چیست؟

« او بنده خود را عاشق کند، آنگاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محب مایی و ما معشوق و حبیب توایم. (چه بخواهی و چه نخواهی) »

طراح: ریحانه پناهی - استان بوشهر - منطقه دلوار

۹. ارتباط معنایی این دو عبارت را توضیح دهید.

الف) عشق هر کسی را به خود راه ندهد و به همه جا ماوا نکند و به هر دیده روی ننماید.

ب) محرم این هوش جز بی هوش نیست / امر زبان را مشتری جز گوش نیست.

طراح: کریم حیاتی - استان بوشهر - منطقه آبپخش

۱۰. معادل عبارت «ماوا کردن» را در عبارت زیر پیدا کنید.

« در عشق قدم نهادن کسی را مسلم شود که با خود نباشد و ترک خود بکند و خود را ایثار عشق کند عشق آتش است هر کجا

که باشد جز او رخت دیگری ننهد و هر کجا که رسد سوزد و به رنگ خود گرداند.»
طراح: کریم حیاتی - استان بوشهر - منطقه آبپخش

پاسخنامه درس هفتم

۱- گزینه «ج»

۲- الف) نهاد (ب) صفت مبهم

۳- آتش عشق (اضافی) همه جهان (وصفی)

۴- اقامت نکردن / کردن ، ساکن شدن / نشدن

۶- عالم عشق - عشق: مشبه عالم: مشبه به

۷- اضافه استعاری

۸- الف) جاودانگی و ابدیت عشق

ب) بی اختیاری عاشق در عالم عشق

۹- فقط عاشق واقعی می تواند به عشق را پیدا کند.

۱۰- رخت نهادن

درس هشتم: از پاریز تا پاریس

الف) قلمرو زبانی

۱- از میان گروه واژگان (تداعی، جرّاره، ردا، طبق، چریغ) کدام کلمه مترادف واژه مشخص شده در عبارت زیر است؟
«جزیره‌های کوچک و بزرگ، مثل وصله‌های رنگارنگ برطیلسان آبی مدیترانه دوخته شده است.»

طراح: زهرا رضایی سارسری - شهر تهران - تهران

۲- املاي درست را انتخاب کنید؟

هنگام (چریغ / چریق) آفتاب کنار قنات حسنی (اتراغ / اتراق) می کردیم.

طراح: عاطفه هیبتي - استان خوزستان. اهواز

۳- املاي درست را با توجه به معنا انتخاب کنید

امسال که به اروپا رفتیم گمانم این است که عالمی را دیده ام اما چه (استعبادی / استبعادی) دارد که عمری باشد و روزی خاطراتی از سفر ماه هم بنویسیم.

ب) قلمرو ادبی

۴- آرایه ادبی مناسب هر گزینه را از داخل کمانک انتخاب کنید .

الف) کاووس کیانی که کی اش نام نهادند کی بود؟ کجا بود و کی اش نام نهادند. (تلمیح - جناس ناهمسان)

ب) خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند (مجاز - حسن تعلیل)
پ) شوخی روزگار است که در مهد دموکراسی عالم، یعنی آتن، برای آب خوردن در شهر هم، مردم رأی می گرفتند.
(استعاره - ایهام)

طراح: زهرارضایی سارسری - شهر تهران - تهران

۵- آرایه های مشترک عبارت های زیر را بنویسید .

الف) یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می زد .

ب) آخرین چراغ امپراتوری روم را موسولینی روشن کرد که چند صبحی تا حبشه و قلب آفریقا نیز پیش راند .

طراح: زهرارضایی سارسری - شهر تهران - تهران

ج) قلمرو فکری

۶- در عبارت « از بیم عقرب جرازه دموکراسی قرن بیستم، ناچار شده به مار غاشیه حکومت سرهنگ ها پناه ببرد.» نویسنده وضعیت کشور یونان را چگونه توصیف می کند؟

طراح: عاطفه هیبیتی . استان خوزستان / اهواز

۷- مفهوم ابیات زیر، به لزوم چه موضوعی در مسیر زندگی تأکید می کند؟

الف) آیین طریق از نفس پیر مغان یافت آن خضر که فرخنده پی اش نام نهادند .

ب) در مکتب حقایق پیش ادیب عشق هان ای پسر، بکوش که روزی پدر شوی .

طراح: ربابه یزدانی شکتایی - شهر تهران - تهران

۸- با توجه به بیت « دل گرمی و دم سردی ما بود که گاهی مردادمه و گاه دی اش نام نهادند »

اوضاع جهان بر چه اساس و مبنایی شکل می گیرد؟

طراح: ربابه یزدانی شکتایی - شهر تهران - تهران

۹- در بیت « خاکی است که رنگین شده از خون ضعیفان / این ملک که بغداد و ری اش نام نهادند.» شاعر علت رونق و

معروفیت ظاهری شهرهای بغداد و ری را چه می داند؟

طراح: عاطفه هیبیتی . استان خوزستان / اهواز

۱۰- معنی و مفهوم بیت و عبارت زیر را بنویسید .

الف (آدمی به هر جا می رود؛ گمان می کند که به غایت القصوای خود رسیده است.

ب) صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب تا شد تهی از خویش و نی اش نام نهادند.

طراح: زهرا رضایی سارسری - شهر تهران - تهران

پاسخنامه درس هشتم

۱- طیلسان: ردا

۲- چریغ - اتراق

۳- استبعادی

۴- الف) تلمیح (ب) مجاز (پ) استعاره

۵- کنایه : چشم داشت و چشم می زد / روشن کردن چراغ / مجاز: دنیا ، چراغ ، صباح

۶- از یک وضعیت بد به وضعیتی بدتر افتادن

۷- اهمیت لزوم وجود راهنما

۸- بر اساس نوع نگرش ما

۹- کشته شدن ضعیفان و رنگین شدن شهر به خون آنان

۱۰- پاسخ: الف: انسان به هر جایی می رود؛ فکر می کند به نهایت آرزوها دست یافته است.

ب: نی در ابتدا چوب بی ارزشی بود؛ چون سختی دید و وجودش از ناخالصی تهی شد به نی تبدیل گردید.

درس نهم: کویر

الف) قلمرو زبانی

۱- با توجه به عبارت زیر به پرسش ها پاسخ دهید.

« سال ها پیش مردی فیلسوف و فقیه که در حوزه درس مرحوم حاجی ملا هادی اسرار مقامی بلند داشت به این ده آمد تا عمر را به تنهایی بگذراند. بعد از حکیم اسرار، همه چشم ها به او بود که حوزه حکمت را او گرم و چراغ علم و فلسفه و کلام را او که جانشین وی بود روشن نگاه دارد.

الف) مرجع ضمیر «او» و «وی» در متن بالا چه کسانی هستند؟

ب) در جمله چهارم وابسته های پیشین را مشخص کنید و نوع آن ها را بنویسید.

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

۲- در عبارت زیر کدام واژه نقش «مسند» و کدام واژه ها نقش «صفت» دارد؟

شگفتا که نگاه های لوکس مردم آسفالت نشین شهر آن را کهکشان می بیند.

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

۳- با توجه به عبارت زیر به پرسش ها پاسخ دهید

دیدارها همه بر خاک و سخن ها همه از خاک ! که آن عالم پراز شگفتی و راز ، سرای سرد و بی روح شد؛ ساخته چند عنصر !
و آن باغ پراز گل های رنگین و معطر شعر و خیال و ابهام و احساس در سموم سرد و بی دل پژمرد و صفای اهورایی آن همه زیبایی
ها که درونم را پراز خدا می کرد به این علم عدد بین مصلحت اندیش آلود.

الف) در عبارت یک جمله ای با الگوی (نهاد ، مفعول ، مسند ، فعل) بنویسید.

ب) دو حذف فعل در عبارت بالا بیابید و بنویسید. (نوع حذف مشخص شود)

پ) نوع « واو » مشخص شده را بنویسید .

ت) در سطر اول عبارت بالا « وابسته وابسته » را بیابید و نوع آن را بنویسید .

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

ب) قلمرو ادبی:

۴- دو استعاره در متن بیابید و مفهوم هر کدام را بنویسید.

« آن شب نیز ماه با تلالؤ پر شکوهش از راه رسید و گل های الماس شکفتند و قندیل زیبای پروین سرزد و آن جاده روشن
و خیال انگیز که گویی یک راست به ابدیت می پیوندد « شاهراه علی » « راه مکه »

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

۵- کدام واژه در عبارت زیر ابهام دارد؟ هر دو معنی آن را بنویسید .

« تابستان وصال درست و به هنگام ، همچون همه ساله ، امید بخش و گرم و مهربان و نوازشگر می آمد.»

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

۶- از ستون دوم آرایه مناسب برای ستون اول بیابید. (یک آرایه اضافی است)

الف) آن شب من به نظاره آسمان رفته بودم ، قندیل زیبای پروین سر زد.

ب) چشمه آب سرد که در تموز سوزان کویر، گویی از دل یخچالی بزرگ بیرون می آید

ج) آن باغ پراز گل های رنگین و معطر شعر در سموم سرد این عقل بی درد و بی دل پژمرد.

ابهام

تناقض

تشبیه

مجاز

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

ج) قلمرو فکری

۷- با توجه به عبارت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

« همه چشم در زمین که این جا می‌توان چند حلقه چاه عمیق زد و آن جا می‌توان چغندر کاری کرد و دیدارها همه بر خاک و سخن‌ها همه از خاک! که آن عالم پر شکفتی و راز سرایی سرد و بی‌روح شد.

الف) عبارت « دیدارها همه بر خاک و سخن‌ها همه از خاک » بیانگر چه نوع نگرشی است؟

ب) مقصود از ترکیب « آن عالم پر شکفتی و راز » چیست؟

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

۸- با توجه به عبارت « ناله‌های گریه آلود آن امام راستین و بزرگم را که همچون این شیعه گمنام و غریبش در کنار آن مدینه پلید و در قلب آن کویر بی‌فریاد سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست » به سوالات پاسخ دهید.

الف) عبارت بالا به چه کسی اشاره دارد؟

ب) مقصود از « شیعه گمنام و غریب » کیست؟

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

۹- معنی و مفهوم عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) مزینان را برانگاره عشق آباد ساخته‌اند و هنوز بر همان مهر و نشان است که بود.

ب) پس از گشت و گذار در گردشگاه آسمان، فرود آمدم بر بام خانه، خسته از نشئه خوب و پاک آن «اسرا» در بستر خویش به خواب رفتم.

طراح: مهنوش علی یاری / استان چهارمحال و بختیاری

پاسخنامه درس نهم

۱) الف) مرجع « او » مرد فیلسوف و فقیه است   مرجع « وی » حکیم اسرار

ب) حکیم: شاخص / همه: صفت مبهم

۲) لوکس - آسفالت نشین (صفت)   کهکشان (مسند)

۳) الف) صفای اهورایی آن همه زیبایی‌ها درونم را پراز خدا می‌کرد.

نهاد   مفعول   مسند   فعل

ب) دیدارها همه بر خاک [بود] و سخن‌ها همه از خاک [بود]

پ) واو اول حرف ربط است و « واو » دوم نشانه عطف

ت) ساخته چند عنصر = چند : صفت مضاف الیه

۴) الف) گل های الماس : استعاره از ستارگان آسمان (ب) جاده روشن : استعاره از کهکشان

۵) واژه «گرم» ایهام دارد (۱) داغ (۲) صمیمی

۶) الف) تشبیه (قندیل زیبای پروین) (ب) مجاز (تموز) (ج) تناقض (سموم سرد)

۷) الف) نگرش مادی انسان (ب) آسمان پ

۸) الف) حضرت علی (ع) (ب) دکتر شریعتی

۹) الف) مزینان را به طرح و نقشه عشق آباد ساخته اند و از قدیم هیچ تغییری نکرده است .

ب) پس از سیر و سفر در آسمان روی سقف خانه پایین آمدن و از آن حالت سر خوشی و گردش در شب در رختخواب خود به خواب رفته و استراحت کردم .

درس دهم : فصل شکوفایی

الف) قلمرو زبانی

۱- با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

دیروز در غربت باغ من بودم و یک چمن داغ امروز خورشید در دشت آینه دار من و تو

الف. یک وابسته وابسته بیابید.

ب. در بیت واژه ای بیابید که هم آوای آن در زبان فارسی وجود دارد.

ج. یک حذف فعل در مصراع دوم بیاپید و نوع آن را مشخص کنید.

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۲- معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف. آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد

ب. پاداش هرزخمه سنگی رادست‌های کریم تومیوه ای چندشیرین ایتار کند.

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۳- با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

با این نسیم سحرخیز برخیز اگر جان سپردیم

الف. یک کلمه دو تلفظی بیاپید.

در باغ می‌ماند ای دوست گل یادگار من و تو

ب. یک ترکیب وصفی بیاپید.

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

ب- قلمرو ادبی

۴- آرایه تشخیص را در بیت زیر مشخص کنید.

این فصل فصل من و دوست فصل شکوفایی ما

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۵- با توجه به سروده زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.

با این نسیم سحرخیز برخیز اگر جان سپردیم

الف. یک کنایه بیاپید و مفهوم آن را بنویسید.

در باغ می‌ماند ای دوست گل یادگار من و تو

ب. گل استعاره از چیست؟

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۶- بیت زیر را از نظر آرایه ایهام بررسی کنید.

آنجا در آن برزخ سرد در کوچه‌های غم و درد

غیر از شب آیا چه می‌دید چشمان تار من و تو

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

ج- قلمرو فکری

معنی هر یک از موارد زیر را به نثر روان بنویسید.

۷- دیروز اگر سوخت ای دوست غم برگ و بار من و تو امروز می آید از باغ بوی بهار من و تو

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۸- همینم از آفریدگار سپاسگزاری بس که بدین سعادتتم رهنمون بود تا هرگز فریب آزاده مردم را از خویشتن بتی نسازم.

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۹- با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

غرق غباریم و غربت با من بیا سمت باران صد جویبار است اینجا در انتظار من و تو

الف. «باران» چه مفهومی را می‌رساند؟

ب. «جویبار» اشاره به چه چیزی دارد؟

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

۱۰- درباره ارتباط موضوعی بیت‌های زیر توضیح دهید.

ز خورشید و از آب و از باد و خاک نگردد تبه نام و گفتار پاک

با این نسیم سحرخیز برخیز اگر جان سپردیم در باغ می‌ماند ای دوست گل یادگار من و تو

زهر اشفیعی، سربیشه، خراسان جنوبی

پاسخنامه درس دهم :

۱- الف. یک چمن داغ ب. غربت ج. است، حذف به قرینه معنوی

۲- الف. فاصله میان دو چیز ب. ضربه

۳- الف. یادگار ب. نسیم سحرخیز

۴- برخی‌با گل بخوانیم.

۵- پاسخ الف. جان سپردن: کنایه از مردن ب. استعاره از انقلاب و تجلیات آن

۶- سردایهام دارد. درد و معنی: ۱. سرد ۲- بی روح و افسرده

۷- پاسخ: ای دوست، اگر غم ظلم و ستم، دیروز آرزوها و امیدهای من و تو را سوزاند (هراسی نیست، چرا که) امروز بوی بهار پیروزی به مشام می‌رسد.

۸- پاسخ: خدای بزرگ را سپاس می‌گویم که سعادت بزرگی به من بخشیده تا با تعریف و تمجید مردم به خود مغرور نشوم.

۹- الف. آزادی- انقلاب ب. حرکت به سوی اتحاد

۱۰- پاسخ: حتی اگر جو خاکی انسان از بین برود، اما خوبی‌ها در رفتارهای شایسته ما، ماندگار خواهند بود و یاد ما جاودانه خواهد شد.

موسسه تخصصی زبان و ادبیات فارسی مستقر در استان همدان

درس یازدهم : آن شب عزیز

الف) قلمرو زبانی

۱- املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) تنها برای تعلیم گرفتن، (شبح / شبه) شما را در میان تاریکی تعقیب می کردم.
ب) صدایی که می آمد (هزین ترین / حزین ترین) و عاشقانه ترین صدایی بود که می آمد.
پ) می دانید که من بیش از همه (مُسر / مُصر) بودم در شنیدن حرف های شما.

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۲- در عبارت زیر، جملهٔ پیرو را مشخص کنید.
عشقم به این بود که حرفتان را بشنوم، الآن هم دوستتان دارم؛ بیشتر از همیشه.

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۳- در گروه اسمی «انهدام آن تیربار»، وابستهٔ وابسته و نوع آن را مشخص کنید.

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

ب) قلمرو ادبی

۴- در رباعی زیر، کدام یک از آرایه های ادبی وجود ندارد؟

کس چون تو طریق پاکبازی نگرفت   با زخم نشان سرفرازی نگرفت
زین پیش دلاورا، کسی چون تو شگفت   حیثیت مرگ را به بازی نگرفت
الف) کنایه   ب) تشخیص   پ) جناس   ت) تشبیه

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۵- مفهوم کنایه های زیر را بنویسید.

الف) بال در آوردن: ب) چشم و گوشتان همه جا کار می کرد:

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۶- در عبارت زیر، مَجَاز را بیابید و معنای حقیقی آن را بنویسید.

«غوغایی به راه انداخته بودید، چشم و گوشتان همه جا کار می کرد و آتشتان هم لحظه ای خاموش نمی شد. معلوم نبود آن همه خشاب را از کجا می آورید؟»

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

ج) قلمرو فکری

۷- مقصود از عبارت زیر چیست؟

«به برادر محسن خبر بدهید که ادامهٔ حمله را در دست بگیرد.»

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۸- مفهوم کلی عبارت زیر را بنویسید.

تنها و تنها برای تعلیم گرفتن، شب شما را در میان تاریکی تعقیب می کردم.

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۹- معنی عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

الف) دستتان را بر چشم های درشتتان حمایت کرده بودید.

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

۱۰- معنی عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.

ب) طفره می رفتید ولی اصرارهای من، عاقبت شما را متقاعد کرد.

طراح: وحید لسانی، شهرستان میان جلگه (خراسان رضوی)

پاسخنامه درس یازدهم

۱- شبیح - حزین ترین - مصر

۲- پاسخ: که حرفتان را بشنوم.

۳- پاسخ: آن، وابسته و وابسته از نوع صفت مضافیه

۴- گزینه پ (جناس)

۵- الف) کنایه از شاد بودن / ب) کنایه از مراقب اوضاع بودن

۶- چشم و گوش: مجاز از همه حواس، آتشتان، مجاز از تیراندازی و شلیک

۷- پاسخ: به عهده گرفتن فرماندهی

۸- تمایل و تلاش برای آموختن.

۹- دستتان را روی چشم های درشتتان محافظ کرده بودید.

۱۰- خودداری می کردید اما اصرارهای من شما را راضی کرد.

مستقر در استان همدان

درس دوازدهم: گذر سیاوش از آتش

الف) قلمرو زبانی

۱- نقش مشخص شده در کدام گزینه درست است؟

- الف) ورایدون که زین کار هستم "گناه" جهان آفرینم ندارد نگاه (مسند)
ب) پراگنده کافور بر خویشتن چنان "چون" بود رسم ساز کفن (مسند)
ج) همان به کزین زشت کردار دل بشویم کنم چاره "دل گسل" (صفت)
د) بدان گاه سوگند پرمایه شاه "چنین" بود آیین و این بود راه (مسند)

وحید رضازاده - شیروان - خراسان شمالی

۲. با توجه به بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید: «وزین دختر شاه هاماوران پر اندیشه گشتی به دیگر کران»

الف) در گروه اسمی مشخص شده، «وابسته و وابسته» کدام کلمه است؟ نوع آن را بنویسید.

ب) با چه روشی می‌توان به معنای «اندیشه» پی برد؟

ج) بیت را از شیوه بلاغی به شیوه عادی برگردانید.

سیده مریم نقیب، بجنورد، خراسان شمالی

۳. واژه‌ی «دستوردر بیت "به دستور فرمود تا ساروان / هیون آرد از دشت صد کاروان

"با کدام کلمه در عبارت زیر معنای مشترک دارد؟

"رو به آقای استادی نموده، گفتم: آقای مصطفی خان، وزیر داخله پای تلفن است و اصرار دارد با خود شما صحبت بدارد."

محمود مهجوری - رازو و جرگلان - خراسان شمالی

۴. در کدام گزینه، واژه‌های قافیه نقش دستوری مشترک دارند؟

الف. هشیوار و با جامه‌های سپید لبی پر زخنده دلی پر امید

ب. وز آن پس به موبد بفرمود شاه که بر چوب ریزند نفت سیاه

زری جعفری قلعه بیگ - شیروان - خراسان شمالی

۵. واژه مشخص شده در کدام یک از گزینه‌های زیر، در یک معنی به کار رفته است؟

«که هر چند فرزند هست ارجمند دل شاه از اندیشه یابد گزند»

الف - غلام عشق شو کاندیشه این است همه صاحب‌دلان را پیشه این است.

ب - چو بشنید خسرو از آن شاد گشت روانش ز اندیشه آزاد گشت

ب) قلمرو ادبی:

۶- چند گزینه زمینه ملی حماسه بارز است؟

الف) چو او را دیدند برخاست غو / که آمد ز آتش برون شاه نو

ب) سیاوش سیه را به تندی بتاخت / نشد تنگ دل جنگ آتش بساخت

پ) بدان گاه سوگند پرمايه شاه / چنین بود آیین و این بود راه

ت) پراگنده کافور بر خویشتن / چنان چون بود رسم و ساز کفن

ث) رخ شاه کاووس پرشرم دید / سخن گفتنش با پسر نرم دید

ج) مگر آتش تیز پیدا کند / گنه کرده را زود رسوا کند

۱) سه   ۲) چهار   ۳) پنج   ۴) شش

وحید رضازاده - شیروان - خراسان شمالی

۷- کدام گزینه می تواند آرایه مشترک ابیات ذیل باشد؟

- سپهبد عنان اژدها را سپرد   به خشم از جهان روشنایی ببرد

- یکی تازی ای بر نشسته سیاه   همی خاک نعلش برآمد به ماه

الف تشخیص   ب. استعاره   ج. کنایه   ب تشبیه

آسیه رضایی کلاته بالی - شیروان خراسان شمالی

ج) قلمرو فکری:

۸- هر یک از ابیات زیر به کدام یک از ویژگی های سیاوش در شاهنامه اشاره دارند؟

الف) یکی دشت با دیدگان پر ز خون / که تا او کی آید ز آتش برون

ب) اگر کوه آتش بود پسرم / از این تنگ خوار است اگر بگذرم

ولی قربانی - بجنورد - خراسان شمالی

۹- مفهوم مشترک ابیات ذیل را بنویسید.

گریز از کفش در دهان نهنگ که مردن به از زندگانی به ننگ

سیاوش چنین گفت کای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار
زری جعفری قلعه بیگ - شیروان - خراسان شمالی

۱۰- کدامیک از ابیات ذیل را از نظر تناسب معنایی در یک گروه قرار می گیرند؟

الف ز هر در سخن چون بدین گونه گشت بر آتش یکی را ببايد گذشت

ب. چو خواهی که پیدا کنی گفت و گوی ببايد زدن سنگ را بر سبوی

ج. پر اندیشه شد جان کاووس کی ز فرزند و سودابه نیک پی

د. که هر چند فرزند هست ارجمند دل شاه زانديشه يابد گزند

۱. الف و ب ۲. ج و د ۳. الف و ج ۴. ب و د

مژگان آدینه محمدی - فاروج - خراسان شمالی

پاسخنامه درس دوازدهم

۱- گزینه د: آیین چنین بود. "چنین" مسند می باشد. / "گناه" نهاد است. - "چنان چون" حرف ربط مرکب است.

چاره (درد) دل غسل کنم "دل غسل" مضاف الیه است.

۲- پاسخ تشریحی: الف) هاماوران - مضاف الیه مضاف الیه
ب) قرار دادن واژه در جمله

ج) و به دیگر کران از این دختر شاه هاماوران، پراندیشه گشتی.

۳- وزیر: واژه دستور در بیت فردوسی به معنای وزیر است.

۴- گزینه الف سپید و پر امید، هر دو نقش صفت دارند.

۵- گزینه ب

۶- ۲: جز بیت الف (خرق عادت) و ب (قهرمانی)، سایر موارد با آوردن آداب و رسوم و نام پادشاه زمینه ملی حماسه را مد نظر دارند.

۷- گزینه ج (دیگر؟ آرایه ها در ابیات وجود ندارد)

۸- پاسخ: الف) محبویت ب) پاکی

۹- ترجیح دادن مرگ بر تحمل ننگ و خواری

۱۰- گزینه ۱ ابیات "الف و ب" تاکید بر آشکار شدن حقیقت دارند. ولی گزینه "ج" و "د" به نگرانی کیکاووس اشاره دارند.

درس سیزدهم: خوان هشتم

الف) قلمرو زبانی

۱- کدام نقش تبعی در سروده زیر دیده می شود؟

«همچنان می گفت و می گفت و قدم می زد / قصه است این، قصه؛ قصه درد است»

خوزستان - بندر ماهشهر - زهرا رضائی

۲- معنای واژه های « غدر، هریوه، سنان، ضجه » در کدام گزینه آمده است؟

الف) فریب - نیرومند - شمشیر - ناله
ب) حيله - هراتی - سرنیزه - شیون

پ) ارزش - پهلوان - خنجر - ناله
ت) تقدیر - اهل هرات - نیزه - فریاد

خوزستان - اهواز - ناحیه (۴) - غلامرضا حیدری

۳- با توجه به مصرع «گویی از تن حس و هوشش رفته بود و داشت می خوابید» به پرسش ها پاسخ دهید.

الف) ضمیر «ش» در واژه «هوشش» مضاف الیه کدام واژه است؟

ب) زمان افعال را بنویسید.
ج) در جمله اول، نهاد را بیابید.

خوزستان - بندر ماهشهر - زهرا رضائی

ب) قلمرو ادبی

۴- آرایه های ادبی «ایهام - حس آمیزی - تشخیص - متناقض نما» را در سروده های زیر بیابید.

الف) قصه می گوید / این برایش سخت آسان بود و ساده بود.

ب) که شغاد نابردار را بدوزد - همچنان که دوخت - / با کمان و تیر

ج) رخس رخشنده / با هزاران یادبودهای روشن و زنده

خوزستان - بندر ماهشهر - زهرا رضائی

۵- در عبارات زیر چه آرایه مشترکی وجود دارد؟ (با توضیح آن را مشخص کنید)

- الف) مرد نقال از صدایش ضجه می بارید / و نگاهش مثل خنجر بود
- ب) آن که هرگز - چون کلید گنج مروارید - / گم نمی شد از لبش لبخند
- ج) و صدای شوم نامردانه اش در چاهسار گوش می پیچید
- خوزستان - اهواز - ناحیه (۳) - معصومه حلالی زاده

۶- در کدام گزینه، آرایه ی حس آمیزی وجود ندارد؟

- الف) سورت سرمای دی بیدادها می کرد. (ب) مرد نقال - آن صدایش گرم، نایش گرم
- ج) دمش، چونان حدیث آشنایش گرم (د) رخس رخشنده با هزاران یادهای روشن و زنده ...
- خوزستان - ایذه - زینب اسمعیل وندی

ج) قلمرو فکری

۷- سروده زیر به چه مفهومی اشاره دارد؟

- خیس خون داغ سهراب و سیاوش ها / روکش تابوت تختی هاست
- خوزستان - بندر ماهشهر - زهرا رضائی

۸- از نظر شاعر، چرا رستم در خون هشتم دیگر تلاشی برای نجات خود نمی کند؟

- الف) تعبیه شدن نیزه ها و خنجرهای فراوان بر کف و دیواره های چاه.
- ب) دل گیر شدن از خیانت و تزویر و نابرداری ها.
- ج) عدم علاقه به جنگ با نابرداری اش شغاد.

خوزستان - اهواز - ناحیه (۳) - مریم خان زاده

۹- ابیات را بخوانید به سوالات پاسخ دهید.

«قصه است این قصه، آری قصه درد است / شعر نیست / این عیار مهر و کین مرد و نامرد است. /

بی عیار و شعر محض خوب و خالی نیست / هیچ هم چون پوچ عالی نیست / این گلیم تیره بختی هاست /

خیس خون داغ سهراب و سیاوش ها / روکش تابوت تختی هاست»

الف) شاعر در سروده ی بالا تمایز شعر خود را نسبت به اشعار دیگر در چه می داند؟

ب) در کدام مصراع به تقابل مردانگی و ناجوانمردی اشاره دارد؟

ج) مصراع ،خیس خون داغ سهراب و و سیاوش و روکش تختی هاست، بیانگر چیست؟

۱۰- اخوان ثالث در این قسمت از شعرش، فضای حاکم بر جامعه ی خود را چگونه می داند؟

یادم آمد، هان، / داشتم می گفتم، آن شب نیز /

سورتِ سرمای دی بیدادها می کرد. / و چه سرمای، چه سرمای! / باد برف و سوز وحشتناک

خوزستان - ایذه - زینب اسمعیل وندی

پاسخنامه درس سیزدهم

۱- تکرار

۲- گزینه ب غدر: فریب و حيله - قدر: ارزش - قدر: تقدیر و سرنوشت - هریبوه: هراتی، اهل هرات - سنان: سرنیزه - ضجه: شیون، ناله و فریاد با صدای بلند.

۳- الف) تن (ب) رفته بود: ماضی بعید - داشت می خوابید: ماضی مستمر (ج) حس و هوش

۴- پاسخ: الف) تشخیص (ب) ایهام (ج) حس آمیزی

۵- پاسخ: آرایه مشترک عبارات تشبیه می باشد. (نگاه به خنجر، لبخند به کلید گنج مروارید و گوش به چاه)

۶- پاسخ: الف) سورت سرمای دی بیدادها می کرد.

۷- پاسخ: مرگ مظلومانه سهراب، سیاوش، تختی - ملی بودن حماسه

۸- پاسخ: ب) دل گیر شدن از خیانت و تزویر و ناپرداری ها.

۹- پاسخ: الف) شعر من از این جهت متمایز است که فقط یک سروده زیبا نیست بلکه شعری است که درد و رنج یک ملت را بیان می کند.

ب) این عیار مهر و کین مرد و نامرد است

ج) بیانگر درد یک ملت برای مرگ پهلوانانش که ناجوانمردانه کشته شدند.

۱۰- پاسخ: استبداد و خفقان را بر جامعه عصر خود، حاکم می داند.

درس چهاردهم: سی مرغ و سیمرغ

الف) قلمرو زبانی

۱- جمله «دل از علایق بریدن و خواست خود را فدای خواست ازلی کردن» در توضیح کدام اصطلاح عرفانی آمده است؟

الف) تفرید   ب) تجرید   ج) استغنا   د) توحید

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی   استان: زنجان   شهر: زنجان

۲- نقش دستوری هر یک از واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

«مرد حیران چون رسد این جایگاه   در تخیر مانده و گم کرده راه»

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی   استان: زنجان   شهر: زنجان

۳- با توجه به بیت‌های زیر، درستی یا نادرستی گزاره‌های داده شده را تعیین کنید.

«مجمعی کردند مرغان جهان   آنچه بودند آشکارا و نهان

جمله گفتند این زمان در روزگار   نیست خالی هیچ شهر از شهریار

چون بود کافلیم ما را شاه نیست   بیش از این بی شاه بودن راه نیست»

الف) در بیت اول فعل «بودند» فعل اسنادی می‌باشد.   درست   نادرست

ب) «هیچ» در بیت دوم، صفت مبهم است.   درست   نادرست

ج) نوع «را» در بیت سوم، فک اضافه است.   درست   نادرست

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی   استان: زنجان   شهر: زنجان

ب) قلمرو ادبی

۴- کلمات مشخص شده بیت زیر کدام یک «نماد» و کدام یک «تشبیه» است؟ بنویسید.

«شیر مردی باید این ره را شگرف زان که ره دور است و دریا ژرف ژرف»

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان شهر: زنجان

۵- مفهوم مجازی کلمه مشخص شده در بیت زیر را بنویسید.

«گل اگر چه هست بس صاحب جمال حسن او در هفته‌ای گیرد زوال»

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان شهر: زنجان

۶- آرایه متناسب با هر یک از ابیات زیر را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید.

(الف) هر که داند گفت با خورشید راز کی تواند ماند از یک ذره باز (حسن تعلیل_ استعاره)

(ب) وانیامد در جهان زین راه کس نیست از فرسنگ آن آگاه کس (مجاز_ جناس تام)

(ج) بعد از این وادی عشق آید پدید غرق آتش شد کسی کانجا رسید (حسن آمیزی_ تشبیه)

(د) هر یکی بینا شود بر قدر خویش باز یابد در حقیقت صدر خویش (کنایه_ استعاره)

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان شهر: زنجان

ج) قلمرو فکری

۷- معنی عبارت زیر را به نثر روان بنویسید.

اکنون آرزویی بیش ندارم و آن این است که بدان گلشن خرم بازگردم و در آن گلزار با صفا بیاسایم.

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان شهر: زنجان

۸- گفت ما را هفت وادی در ره است چون گذشتی هفت وادی، درگه است

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان شهر: زنجان

۹- بیت زیر نشان دهنده کدام وادی از هفت وادی عطار است؟

دل چه بندی در این سرای مجاز همت پست کی رسد به فراز؟

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان شهر: زنجان

۱۰- پیام بیت زیر را بنویسید.

«ملک اینجا بایدت انداختن ملک اینجا بایدت درباختن»

نام و نام خانوادگی: محسن دولتی استان: زنجان / شهر: زنجان

پاسخنامه درس چهاردهم

۱-تفرید

۲-تحیّر: متمم راه: مفعول

۳-الف) درست ب) درست ج) نادرست

۴-شیرمردی: تشبیه دریا: نماد

۵-زمان اندک

۶-الف) استعاره(خورشید_ ذره) ب) مجاز(فرسنگ) ج) تشبیه(وادی عشق) د) کنایه(بینا شدن)

۷-اکنون یک آرزو بیشتر ندارم و آن این است که به آن باغ سرسبز برگردم و در آن گلزار باصفا آسوده باشم.

۸-هفت مرحله (بیابان) پیش روی ماست، بعد از گذراندن این هفت مرحله به درگاه پادشاه می‌رسیم.

۹- طلب

۱۰-رهایی و ترک تعلقات مادی

درس شانزدهم: کباب غاز

الف) قلمرو زبانی

۱- "خیاط" در عبارت زیر، معادل معنایی کدام واژه است؟

"گویی درزی ازل به قامت زیبای جناب ایشان دوخته است."

نام: شهریانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۲- در کدام بیت، واژه ای هم معنی واژه ی "جبهه" به کار رفته است؟

الف) دلم را داغ عشقی بر جبین نه   زبانم را بیانی آتشین نه

ب) زیزدان دان، نه ازارکان، که کوتاه دیدگی باشد   که خطی کز خرد خیزد، تو آن را از بنان بینی

نام: شهریانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۳- املای صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید.

الف) دیدم که مجلس آرای (بلامعارز - بلامعارض) شده است.

ب) هر چند لحظه یک بار زانوی چپش (مرتعش - مرطعش) می شد.

نام: شهریانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۴- در جمله ی مرکب زیر ، جمله و ابسته (پیرو) را مشخص کنید.

"

اگر امروز بیشتر از این به ما بخورائید، همین جا بستری شده، وبال جانت می گردیم
نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

ب) قلمرو ادبی:

۵- در عبارت زیر، قسمت مشخص شده بیانگر کدام آرایه است؟

"این منظر، فنا و زوال غاز خدا بیامرز، مرا به یاد بی ثباتی فلک بوقلمون و شقاوت مردم دون انداخته بود."

نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۶- مفهوم مشترک عبارت های کنایی زیر را بنویسید.

الف) غفلت افروزش در رفته باشد. ب) دامنش از دست برود.

نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۷- قسمت مشخص شده، منجر به خلق کدام آرایه شده است؟

هنوز دستگیرش نشده بود که مقصود من چیست."

نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

ج) قلمرو فکری:

۸- مقصود از قسمت مشخص شده چیست؟

" از این بهانه تراشی ها، داشتم شاخ در می آوردم."

نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۹- مفهوم عبارت های زیر را بنویسید.

الف) پشت دستم را داغ کردم.

ب) به من دخلی ندارد.

نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

۱۰- " کاسه و کوزه یکی شده بودیم" با کدام یک از موارد " حرافی - همدم و همراه شدن - در خرید شریک شدن " مفهوم یکسانی دارد؟

نام: شهربانو نام خانوادگی: بینش استان: سمنان شهرستان: مهدیشهر

پاسخ نامه درس شانزدهم

- ۱- درزی
- ۲- الف: جبین
- ۳- الف: بلامعارض   ب: مرتعش
- ۴- امروز بیشتر از این به ما بخورائید
- ۵- تشخیص
- ۶- اختیار دست خود نبودن
- ۷- کنایه
- ۸- تعجب کردن
- ۹- الف: قول دادن - عهد کردن - ب: به من ربطی ندارد
- ۱۰- همدم و همراه شدن

درس هفدهم : خنده تو

قلمرو زبانی

۱. با توجه به متن درستی یا نادرستی موارد خواسته شده را مشخص کنید. (۱)
«در این سفر دور و دراز، ستارگان را با درخشندگی جاودانی خود می بینم که راه هزاران ساله را در دل افلاک می پیمایند تا به سرمنزل غایی سفر خود برسند اما بدین حد اکتفا نمی کنم و همچنان بالاتر می روم بدانجا می روم که دیگر ستارگان افلاک را در آن راهی نیست.»

۱. در متن، هم "را" مفعولی وجود دارد هم "را" حرف اضافه. (درست / نادرست)

۲. در جمله دوم وابسته وابسته به کار رفته است. (درست / نادرست)

۳. واژگان مشخص شده، نقش دستوری یکسانی دارند. (درست / نادرست)

۴. در متن واژه ای با نقش دستوری "مسند" وجود دارد. (درست / نادرست)

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

۲. کاربرد "ان" را به عنوان (نشانه جمع و مکان) در موارد زیر مشخص کنید.

۱. به جز تو در همه گیتی دگر جانان نمی دانم

۲. کوه کوهان مرد مردستان، رستم دستان

۳. سپاهان را سرآمد کرده در گیتی

۴. مغز ماهان چو گرم شد ز شراب / تابش ماه دید و گردش آب

۵. خنده ات که رها می شود پرواز کنان در آسمان مرا می جوید.

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

۳. با توجه به عبارت به سوالات پاسخ دهید.

«عشق من، خنده تو در تاریخ ترین لحظه ها می شکفت / بخند ، زیرا خنده تو برای دستان من شمشیری است آخته /
خنده تو در پاییز / در کناره دریا / موج کف آلوده اش را / باید بفرزاد / و در بهاران، عشق من / خنده ات را می خواهم / چون
گلی که در انتظارش بودم.»

۱. چند جمله " پیرو" در شعر به کار رفته است؟

۲. در شعر چند ترکیب وصفی به کار رفته است؟

۳. نقش دستوری واژه های مشخص شده را بنویسید

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

ب) قلمرو ادبی

۴. "نمادها" را در سروده زیر از نظر کاربرد معنایی بررسی کنید.

«نان را از من بگیر اگر می خواهی / اما گل سرخ را از من بگیر»

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

۵. در عبارت زیر آرایه (استعاره، تشبیه و حس آمیزی) را مشخص کنید.

«عشق من، خنده تو در تاریخ ترین لحظه ها می شکفت و اگر دیدی به ناگاه / خون من بر سنگ فرش خیابان جاری ست /
بخند زیرا خنده تو / برای دستان من / شمشیری است آخته»

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

۶. در کدام گزینه " استعاره " دیده نمی شود؟

۱. عشق من، خنده تو / در تاریکترین ترین لحظه ها می شکفت
۲. ستارگان را با درخشندگی جاودانی خود می بینم که راه هزاران ساله را در دل افلاک می پیمایند
۳. بخند زیرا خنده تو برای دستان من شمشیری است آخته
۴. دلم می خواد بر بالهای باد بنشینم و آنچه را که پروردگار جهان پدید آورده زیر پا گذارم

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

ج) قلمرو فکری

۷. مضمون عبارت " دلم می خواهد بر بال های باد بنشینم و آنچه را پروردگار جهان پدید آورده زیر پا گذارم تا مگر روزی به پایان این دریای بی کران رسم و بدان سرزمین که خداوند سرحد جهان خلقتش قرار داده فرود آیم " با کدام بیت ارتباط دارد ؟

۱. من به هر جمعیتی نالان شدم / جفت بد حالان و خوش حالان شدم

۲. هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش / باز جوید روزگار وصل خویش

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

۸. هر یک از مضامین زیر از کدام قسمت شعر برداشت می شود (مشخص کنید)

(ارزشمندی و امید بخشی عشق ، میهن دوستی ، ضرورت حفظ امید)

«اما خنده ات که رها می شود/ پرواز کنان در آسمان مرا می جوید/ تمامی درهای زندگی رابه رویم می گشاید/ خنده تو، در پاییز در کناره دریا/ موج کف آلوده اش را/ باید برافروزد، و در بهاران، عشق من/ خنده ات را می خواهم/ چون گلی که در انتظارش بودم/ گل آبی ، گل سرخ کشورم که مرا می خواند.»

فارسی ۳ درس هفدهم / طراح: نازنین نوری شهرستان زاهدان . استان سیستان و بلوچستان

پاسخنامه درس هفدهم

۱- پاسخ : ۱. درست

ستارگان را .. می بینم " را " مفعولی : ستارگان افلاک را در آن راهی نیست " را " حرف اضافه

۲. نادرست: راه هزاران ساله را در دل افلاک می پیمایند (جمله دوم است و وابسته وابسته ندارد)

۳. نادرست : راه اول مفعول راه دوم نهاد

۴. نادرست : نیست در جمله آخر فعل غیر اسنادی است

۲- ۱. جانان : نسبت ۲. کوهان : جمع ۳. سپاهان : مکان ۴. ماهان : شباهت ۵. پرواز کنان : فاعلی

۳- ۱. دو جمله : زیرا خنده تو برای دستان من شمشیری است آخته که در انتظارش بودم

۲. سه ترکیب وصفی : تاریک ترین لحظه ها / شمشیری آخته / موج کف آلوده

۳. عشق: منادا / لحظه ها: متمم / در انتظار: مسند

۴- ۱. نان : نماد تعلقات و مادیات / گل سرخ : نماد عشق و شادی

۵- ۲. تاریک ترین لحظه ها: حس آمیزی

عشق من . شکفتن لحظه : استعاره (یک مورد کافی است) / تشبیه خنده به شمشیر

۶- ۳. گزینه سه فاقد استعاره است

۷- ۱. گزینه ۲ مفهوم مشترک بازگشت به اصل و مبدأ

۸- خنده ات که رها می شود تمام درهای زندگی را به رویم می گشاید : (امید بخشی و ارزشمندی عشق)

خنده تو در پاییز... باید بفرزاد (ضرورت حفظ امید)

چون گلی.. گل آبی گل سرخ کشورم (میهن دوستی)

درس هجدهم : عشق جوانی

الف) قلمرو زبانی

۱- در عبارت زیر معادل معنایی واژه «رایت» کدام واژه است؟

گویی در چهار گوشه اتاق ، درفش ملی ما را به اهتزاز درآورده باشند .

زهرآ نامدار . شهرستانهای تهران . رباط کریم

۲- با توجه به عبارت های زیر پاسخ دهید .

چه حرف تازه ای برای گفتن مانده است یا چه چیز تازه ای برای نوشتن

که بتواند عشق مرا یا سجایای ارزشمند تورا بازگو کند؟

بلکه همواره عشق قدیم را موضوع صحیفه شعر خود می گرداند.

الف) یک معادل معنایی برای واژه « کتاب » بیابید؟

ب) یک وابسته وابسته بیابید و نوع آن را مشخص کنید.

زهرا نامدار. شهرستانهای تهران. رباط کریم

۳- کاربرد معنایی فعل های مشخص شده را در عبارت های زیر مشخص کنید.

الف) آیا اینها را نیز مجبور خواهند کرد که سرود خود را به زبان بیگانه بخوانند؟

ب) در این اندیشه ها مستغرق بودم که دیدم مرا به نام خوانند.

زهرا نامدار. شهرستانهای تهران. رباط کریم

۴- در گزینه های زیر دو واژه مترادف وجود دارد آنها را بیابید و معنی مشترکشان را بنویسید.

الف) دلم را داغ عشقی بر جبین نه / زبانه را بیانی آتشین ده

ب) چنان محظوظ گردید که جلو رفته و جبهه شاعر را بوسید

زهرا نامدار. شهرستانهای تهران. رباط کریم

۵- نوع را در کدام گزینه با دیگر گزینه ها متفاوت است؟

الف) هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست

ب) دلم را داغ عشقی بر جبین نه

ج) زبانه را بیانی آتشین ده

د) به سوزی ده کلامم را روایی

زهرا نامدار. شهرستانهای تهران. رباط کریم

ب) قلمرو ادبی

۶- عبارت مشخص شده در بیت زیر چه آرایه ای دارد؟

دلم را داغ عشقی بر جبین نه / زبانه را بیانی آتشین ده

زهرا نامدار. شهرستانهای تهران. رباط کریم

۷- مصرع دوم در کدام گزینه آرایه تشخیص را به وجود آورده است؟

الف) به سوزی ده کلامم را روایی کز آن گرمی کند آتش گدایی

ب) ندارد راهفکرم روشنایی ز لطف پرتوی دارم گدایی

زهرا نامدار . شهرستانهای تهران . رباط کریم

ج) قلمرو فکری

۸- با توجه به ابیات زیر شاعر چگونه دلی را ارزشمند می داند؟

الهی سینه ای ده آتش افروز در آن سینه دلی وان دل همه سوز

هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست دل افسرده، غیر از آب و گل نیست

زهرا نامدار . شهرستانهای تهران . رباط کریم

۹- با توجه به عبارت زیر کدام گزینه برداشت می شود؟

هر روز باید ذکری واحد را مکرر بخوانم و آنچه قدیمی است ، قدیمی ندانم : « که تو از آن منی و من از آن تو »،

درست مانند نخستین باری که نام زیبای تو را تلاوت کردم.

الف) کهنه بودن عشق ب (تکراری نبودن عشق

زهرا نامدار . شهرستانهای تهران . رباط کریم

۱۰- مفهوم بیت زیر در کدام گزینه صحیح بیان شده است؟

اگر لطف تو نبود پرتو انداز کجا فکر و کجا گنجینه راز

الف) بدون توجه خداوند ، اندیشه انسان اسرار هستی را درک نمی کند

ب) با فکر و اندیشه صحیح می توان به گنجینه های اسرار پی برد

زهرا نامدار . شهرستانهای تهران . رباط کریم

پاسخنامه درس هجدهم

۱- درفش

۲- پاسخ : الف) صحیفه ب (خود : مضاف الیه مضاف الیه

۳- الف) خواندن (سرود خواندن) غیر اسنادی ب) صدا زدند (اسنادی)

۴- پاسخ : جبین و جبهه به معنی پیشانی

۵- گزینه ب (دلم را داغ عشقی بر جبین نه) همه گزینه ها حرف اضافه و گزینه ب فک اضافه است

۶- تشبیه

۷- گزینه الف که به آتش جان بخشیده

۸- دلی که در آن سوز عشق باشد

۹- گزینه ب

۱۰- گزینه الف

پایگاه خانۀ زبان و ادبیات فارسی مستقر در استان همدان